SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

PL. ÚS 42/2014-79

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. februára 2015 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Milana Ľalíka, Lajosa Mészárosa, Mariany Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika v konaní o prijatej sťažnosti P. C., zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Čabákom, PhD., Rázusova 28, Košice, za účasti P. C., J. L., M. B., Š. B., M. D. a R. T., pre namietanú neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Repejov a volieb poslancov Obecného zastupiteľstva obce Repejov konaných 15. novembra 2014 takto

r o z h o d o l :

Voľby starostu obce Repejov konané 15. novembra 2014 v y h l a s u j e za neplatné.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. novembra 2014 doručená sťažnosť P. C., kandidáta na starostu (ďalej aj „sťažovateľ“), podľa § 59 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietal neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Repejov a poslancov Obecného zastupiteľstva obce Repejov.

Z obsahu sťažnosti vyplývalo, že vo voľbách do orgánov samosprávy konaných v obci Repejov 15. novembra 2014 bol za starostu obce zvolený P. C. (ďalej aj „odporca“), ktorý z celkového počtu 93 odovzdaných hlasov získal 43 hlasov. Sťažovateľ ako kandidát na starostu získal z celkového počtu 93 odovzdaných hlasov 34 hlasov a umiestnil sa v poradí na druhom mieste, získal teda 34,56 % hlasov.

Sťažovateľ v rámci odôvodnenia svojej sťažnosti uviedol:

„... Sťažovateľ má za to, že voľby do orgánov miestnej samosprávy v obci Repejov boli neústavné, nakoľko ich výsledok ovplyvnili osoby, ktoré trvalý pobyt v obci Repejov získali len bezprostredne pred voľbami, tieto osoby nemajú k obci žiadny vzťah a väčšina z nich v obci nežila ani nežije. Z tohto dôvodu Sťažovateľ touto sťažnosťou napáda voľby starostu a členov obecného zastupiteľstva obce Repejov, konaných dňa 15.11.2014, t.j. Sťažovateľ napáda voľby vo svojom volebnom obvode.

... Odporca P. C. bol vo voľbách, konaných dňa 15.11.2014 zvolený za starostu obce Repejov a Odporcovia J. L., M. B., Š. B., M. D., a R. T. boli zvolení vo voľbách dňa 15.11.2014 za poslancov obecného zastupiteľstva obce Repejov a preto sú odporcovia pasívne vecne legitimovaní.

... Sťažovateľ má za to, že voľby do orgánov miestnej samosprávy obce Repejov, ktoré sa uskutočnili dňa 15.11.2014, sú neústavné, predovšetkým z dôvodu, že výsledok volieb bol hrubo ovplyvnený jednorazovým zvýšením počtu oprávnených voličov tak, ako sa tomu deje pred každými obecnými voľbami, ktoré sa v obci konajú. Tieto osoby by sa dali rozdeliť do dvoch skupín. V prvej skupine sa jedná o klientov Resocializačného zariadenia Repejov, ktorí sa počas doby svojho pobytu v Resocializačnom zariadení doteraz nikdy nehlásili na trvalý pobyt v obci, a po skončení ich pobytu v Resocializačnom zariadení obec

opustia a viac sa do nej nevracajú, ani v nej nevlastnia žiadne nehnuteľnosti. Tieto osoby nemajú k obci Repejov žiadny vzťah, avšak na voľbách do orgánov miestnej samosprávy, ktorých ústavnosť sťažovateľ napáda, sa napriek tomu zúčastnili.

... V druhej skupine sa jedná o osoby, ktoré sa prihlásili k trvalému pobytu v obci niekoľko mesiacov pred konaním volieb do orgánov miestnej samosprávy, hoci v obci vôbec nežijú, nezdržiavajú sa v nej a nemajú k nej žiadny vzťah, ani v nej zväčša nevlastnia žiadne nehnuteľnosti.

... O voľbe starostu, ako aj poslancov obecného zastupiteľstva tak nerozhodli občania, trvalé sa zdržujúci a žijúci v obci, ktorých sa rozhodovanie obecných orgánov dotýka, ale obyvatelia obce, ktorí sa prihlásili na trvalý pobyt účelovo len z dôvodu, aby mohli ovplyvniť výsledok volieb.“

S prihliadnutím na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Voľby starostu obce Repejov a voľby poslancov do Obecného zastupiteľstva obce Repejov konané 15. novembra 2014 vyhlasuje za neplatné.

P. C. je povinný uhradiť Sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 340,89 € a to do troch dní odo dňa vyhlásenia tohto nálezu.“

Ústavný súd uznesením č. k. PL. ÚS 42/2014-14 zo 17. decembra 2014 prijal sťažnosť v časti namietanej neústavnosti a nezákonnosti volieb starostu obce Repejov na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu zo 17. decembra 2014 sa k prijatej sťažnosti vyjadril odporca, P. C., ktorý uviedol:

„Dňa 17.12.2014 som sa nezúčastnil žiadneho neverejného pléna Ústavného súdu ako je to uvedené v uznesení PL. ÚS 4212014-14.

K sťažnosti uvádzam len toľko, že sťažovateľ P. C. je už podľa priezviska mojim vzdialeným príbuzným a už pred konaním volieb sa po obci prezentoval osočovaním mojej osoby ako aj mojej celej rodiny. Nebudem sa vyjadrovať k jeho neférovej predvolebnej kampani.

Komunálnych volieb sa zúčastnili občania, s trvalým pobytom v obci, ktorí boli zapísaní v zozname voličov. Za priebeh volieb zodpovedá OVK v zložení: .

D. Č... – zapisovateľka, V. C...- predseda komisie L. Z..., - podpredseda S. G..., M. K... K. C..., B. C..., Z. F.,..., M. I.,..., T. C.,..., V. I.,... A. D.,... M. F.,..., J. C.,... M. P.,..., Z. S.,...

Celú sťažnosť pokladám za účelovo vykonštruovanú za účelom dehonestovať výsledky komunálnych volieb a poškodiť dobré meno mojej osoby ako aj novozvolených poslancov obecného zastupiteľstva. Sťažovateľ už pred voľbami avizoval, že ak nebude zvolený tak voľby spochybní a prípadného víťaza spoločensky znemožní.

Ja pôsobím vo funkcii starostu obce už od roku 1999, t.j. 5. volebné obdobie. Sťažovateľ P. C. sa v obci nikdy nezapojil do žiadnych aktivít alebo verejnoprospešných prác organizovaných obcou. V roku 1988 so mnou vo voľbách o post starostu prehral aj otec sťažovateľa. Teraz sa snažil spolu so synom poraziť ma za každú cenu a to aj cestou spochybnenia volieb.“

Na okolnosti prihlasovania a odhlasovania sa na trvalý pobyt v obci Repejov ústavný súd 5. februára 2015 v priestoroch obecného úradu obce vypočul svedkov: V. K., E. K., M. T., D. Č., S. Š., J. Ž., M. M., R. T., P. B., Z. F., M. S., P. F., Z. S., M. K., M. K., V. Č. a S. G.

Svedkyňa V. K., uviedla, že reálne býva v Medzilaborciach, pretože tam majú s manželom svoj byt. V Repejove sa trvale nezdržiava, chodí tu len raz do týždňa, pretože tu pracuje ako špeciálna pedagogička v resocializačnom ústave, kde pracuje od marca roku 2014.

Svedok E. K., uviedol, že asi 6 – 7 rokov má trvalý pobyt v obci Repejov. V dome č. 25 fyzicky nebýva, pretože býva spolu s manželkou V. K. v Medzilaborciach v ich byte.

Svedok M. T., uviedol, že v obci Repejov nevlastní nehnuteľnosť a že Repejov 19, kde má uvedený trvalý pobyt, je vlastne budova resocializačného zariadenia. On sa v resocializačnom ústave nachádza od novembra 2013. Nevedel povedať, kedy si dal trvalý pobyt do resocializačného ústavu, ale vedel, že to bolo asi v roku 2014, nevedel povedať, na základe čoho tak urobil.

Svedkyňa D. Č., uviedla, že trvalý pobyt má v Oľke č... asi od r. 2001. V Repejove nevlastní žiadnu nehnuteľnosť. Od 12. septembra 2014 do 31. januára 2015 pracovala na drobných aktivačných prácach v obci Repejov. V obci nemala nikdy trvalý pobyt.

Pomohla dvom voličom pri úprave hlasovacích lístkov, resp. nešlo o úpravu, ale išlo o pomoc pri prečítaní krstných mien kandidátov. Bola zapisovateľkou vo volebnej komisii a pani Z., podpredsedníčka volebnej komisie, ju ubezpečila, že konala správne.

Svedok S. Š., uviedol, že od polovice novembra 2014 do polovice decembra 2014 mal trvalý pobyt v Repejove č. 19, čo je budova resocializačného ústavu.

Od polovice decembra 2014 má trvalý pobyt v Krčave..., okr. Sobrance. V novembri 2014 si dal trvalý pobyt do Repejova č. 19. V Repejove nevlastní žiadnu nehnuteľnosť. Trvalý pobyt si zmenil potom, keď mal vo výhľade prácu v Sobranciach, kde bolo podmienkou mať trvalý pobyt v okrese Sobrance.

Pri zmene trvalého pobytu do obce Repejov si nemenil občiansky preukaz, pretože čakal na dávky, aby si ho mohol ísť vymeniť, ale občiansky preukaz si nezmenil, ani keď už dostal dávky, lebo *„už to bolo neaktuálne“*.

Svedok J. Ž., uviedol: *„prihlásil som sa na trvalý pobyt obce Repejov 14. 1. 2014, v resocializačnom ústave som už dva roky, liečbu som prerušil, potom som bol vo výkone trestu odňatia slobody a znova som prišiel v septembri 2014. Do obce Repejov som si dal trvalý pobyt asi v novembri 2014.“*

V obci Repejov vlastní nejakú nehnuteľnosť. Adresu trvalého bydliska má v budove resocializačného ústavu. Na otázku, či si pýtal od niekoho súhlas, či si môže zmeniť adresu trvalého bydliska do resocializačného zariadenia, odpovedal: *„on mi to poradil“* a ukázal smerom k odporcovi. Podpis na odhlasovacom lístku evidencie obyvateľov obce, podľa ktorého sa 12. decembra 2014 odhlásil z obce, je jeho. Uviedol, že jeho ďalším trvalým bydliskom bude Vechec 133. K tomu uviedol: *„keď som si dal do ohlasovacieho lístku adresu nového pobytu Vechec 133, tak je to obecný úrad, pretože žiadnu nehnuteľnosť nevlastním. Keď skončí môj pobyt v resocializačnom ústave neviem, kde pôjdem bývať, keďže adresu, ktorú som uviedol v odhlasovacom lístku, je vlastne obecný úrad.“*

Nevie uviesť, prečo si dal z Repejova trvalý pobyt do Vechca, keď tam nemá kde bývať. Svedok nevedel uviesť, prečo sa práve 12. decembra 2014 odhlásil z trvalého pobytu z obce Repejov. Nevedel uviesť, či si žiadosť o zmenu trvalého pobytu do Repejova v novembri 2014 a do Vechca v decembri 2014 podával sám.

Svedok M. M., uviedol, že od 3. novembra 2014 do 9. decembra 2014 mal trvalý pobyt v obci Repejov. Občiansky preukaz si nemenil, pretože *„počítal s tým, že tu bude dlhšie, z rodinných dôvodov, ale musel odtiaľ odísť“*. V obci Repejov nevlastní žiadnu nehnuteľnosť. Trvalý pobyt v Repejove mal v resocializačnom ústave. Kvôli pošte si dal trvalý pobyt v resocializačnom ústave. Trvalý pobyt v Repejove skončil 9. decembra 2014, t. j. ešte pred skončením zmluvy, ktorú mal s resocializačným ústavom (2 roky). Na Ulici... v Humennom býva u matky.

Svedok R. T., uviedol, že v Repejove má trvalý pobyt od r. 2006, je živnostník a pracuje na farme. Na farme aj býva.

Repejov 112 je budova, ktorú predal pánovi V. asi v r. 2008. *„... nový vlastník mi dovolil v dome si nechať trvalý pobyt, hoci sa viac zdržujem na farme. Všetky moje osobné veci mám na farme. Na farme mám aj nábytok, zariadenie domácnosti. Do domu k p. V. sa idem sem-tam pozrieť. V dome už nemám svoje žiadne veci. Trvalý pobyt mám u neho iba kvôli tomu, že mi tam chodí pošta.“*

Svedok P. B., uviedol, že v obci Repejov mal trvalý pobyt od 3. novembra 2014 do 8. decembra 2014, pretože sa tu liečil. S liečením skončil 8. decembra 2014. Trvalý pobyt v Repejove mal v resocializačnom ústave. V Repejove nevlastní žiadnu nehnuteľnosť. Byt na... v Humennom patrí jeho matke a teraz tam s ňou býva.

Svedkyňa Z. F., uviedla, že v Repejove mala trvalý pobyt od novembra 2014 asi mesiac. Z trvalého pobytu sa odhlásila začiatkom decembra 2014. Občiansky preukaz si nemenila.

Do obce Repejov si dala svedkyňa trvalý pobyt preto, že odtiaľ pochádza, býva tu jej babka, chodia tu na víkendy. Dôvod, aby tu bývala s babkou odpadol po mesiaci, lebo

babka odišla do Humenného koncom decembra 2014. V dome v Repejove teraz nebýva nikto. Ona je toho času na materskej. Manžel mal trvalý pobyt v Repejove jeden mesiac ako ona, občiansky preukaz si taktiež nemenil.

Hoci sa na trvalý pobyt prihlásila u babičky, nepresťahovali sa tu. Domácnosť naďalej viedli v Humennom v byte na Ulici...

Do práce, ktorú jej manžel vykonával v Prešove, nedochádzal z Repejova, ale z Humenného, kde v skutočnosti bývali, a za babičkou chodili len cez víkend. Trvalý pobyt 1 mesiac mali v Repejove preto, že si mysleli, že predajú byt v Humennom a nasťahujú sa do Repejova. Mali jedného záujemcu o byt v Humennom, bolo to v októbri 2014, ale *„zišlo z toho“*. Ďalšieho kupca už nehľadali.

Svedok M. S., uviedol, že býva v Medzilaborciach a v obci Repejov... mal trvalý od novembra 2014 asi dva týždne. Bolo to v rodinnom dome odporcu. V dome Repejov... býva aj jeho dedo, tak si tam dal trvalý pobyt. Dedo tam býva naďalej, on si trvalý pobyt už zmenil. Pretože mal rodinné problémy, tak požiadal deda, či si môže dať trvalý pobyt do domu Repejov... Dedo súhlasil. Odporca, ktorý je vlastníkom domu Repejov..., je bratom jeho mamy a dovolil mu dať si trvalý pobyt v jeho dome. Do miesta výkonu jeho práce mal svedok z Repejova vzdialenosť asi 65 – 70 km. Keď býval v Medzilaborciach, mal do práce asi 40 km.

Svedok P. F., uviedol, že trvalý pobyt v obci Repejov mal od začiatku novembra 2014 asi mesiac. Trvalý pobyt si dal do Repejova preto, že chceli s manželkou predať byt Humennom a chceli sa presťahovať do Repejova do domu manželkinej babky. Babka s tým súhlasila. Keďže záujemca o byt si kúpu rozmyslel, dali si trvalý pobyt naspäť do ich bytu.

V Repejove sa trvale nezdržiaval, chodil tu len cez víkendy. Naďalej fyzicky býval v Humennom, v ich byte. Vo voľbách kandidoval aj jeho brat. Nebol nikým ovplyvňovaný, aby si zmenil trvalý pobyt ani aby volil niektorého z kandidátov.

Svedkyňa Z. S., uviedla, že podľa občianskeho preukazu má adresu trvalého pobytu Medzilaborce,..., od r. 2007, ale v skutočnosti býva v Medzilaborciach, na Ulici... u priateľa. Trvalý pobyt som si dala v Repejove začiatkom novembra 2014 a mala ho asi mesiac.

Prihlásila sa na trvalý pobyt do domu P. C. (odporcu), Repejov... Odporca je bratom jej mamy. Ona pracuje v Medzilaborciach ako výchovno-zdravotný pracovník. Do práce dochádzala z Repejova autobusom o 7.00 h ráno. Trvalý pobyt do Repejova a z Repejova si menila *„kvôli priateľovi, s ktorým sa raz rozišla a potom zase zišla“*.

V dome Repejov... okrem nej bývali ešte títo ľudia: P. C., V. C. (manželka P. C.), ich dve dcéry V. a K. C., J. C. (jej dedo) a jej brat M. S.

Nikým nebola ovplyvňovaná, aby volila niektorého z kandidátov.

Svedok M. K., uviedol, že od 14. novembra 2014 do konca novembra 2014 mal trvalý pobyt v Repejove... u svojej babky. Potom si ho zmenil do Varechoviec, pretože mu z toho plynuli sociálne výhody, ktoré by inak nemohol poberal. Dávku hmotnej núdzi si začal vybavovať od 1. decembra 2014. Pri voľbách sa volebnej komisii preukázal len *„potvrdením o trvalom pobyte, pretože občiansky preukaz nemal“*. Uviedol, že nebol nikým ovplyvňovaný, aby si v súvislosti s voľbami menil trvalý pobyt, ani nabádaný niektorým z kandidátov, aby ho volil.

Svedok M. K., uviedol, že od r. 2013 nemenil občiansky preukaz, ale trvalý pobyt si raz menil. Od januára 2014 má trvalý pobyt v Resocializačnom ústave v Repejove. Občiansky preukaz si doteraz ešte nezmenil, ale mieni si ho zmeniť. Kým nebude vlastniť nejakú inú nehnuteľnosť, bude jeho adresa v Resocializačnom ústave Repejov 19.

Prvýkrát bol v resocializačnom ústave asi pred 3 rokmi, vtedy tam nemal trvalý pobyt. Trvalý pobyt mal na adrese Nacina Ves... Trvalý pobyt si zmenil až v r. 2014 začiatkom januára 2014, lebo mal uzavretú pracovnú zmluvu s resocializačným ústavom.

V resocializačnom ústave pracuje ako zamestnanec, pracovnú zmluvu má na dobu určitú na rok.

Trvalý pobyt si menil dobrovoľne. Nebol nikým ovplyvňovaný, aby išiel voliť, ani koho má voliť.

Svedok V. Č., K., uviedol, že do resocializačného zariadenia, ktorého je riaditeľom, sa klienti dostávajú po liečbe v špecializovaných zariadeniach na ich vlastnú žiadosť. V resocializačnom zariadení sa zdržiavajú na základe zmluvy, ktorú uzatvárajú minimálne

na 2 roky a viac. Ak sa rozhodnú, môžu odísť dobrovoľne aj skôr. Podľa svedka zariadenie resocializačného ústavu je určené na trvalé bývanie. Má vedomosť, že v resocializačnom zariadení majú klienti aj trvalý pobyt. Súhlas im dáva majiteľ budovy, ktorým je nezisková organizácia Spoločne za zdravím. Štatutárnou zástupkyňou je K., ktorá dáva súhlas na trvalé pobyty za vlastníka budovy. Jeho sa nikto nepýta, či si tam môže dať trvalý pobyt. Má vedomosť o tom, že starosta obce P. C. je predsedom správnej rady neziskovej organizácie Spoločne za zdravím, ktorá je vlastníkom budovy resocializačného zariadenia.

Svedok S. G, uviedol, že pracuje ako zástupca riaditeľa resocializačného strediska „ReSocia“, zároveň je vedúcim strediska Repejov.

Uviedol, že klienti v zmluvách majú stanovené, že v ich prípade ide o pobytovú formu, teda je to trvalé bývanie po dobu trvania zmluvy s klientom. On súhlas na trvalý pobyt dať nemôže a ani ho nedáva, pretože „ReSocia“ ako organizácia nie je majiteľom budovy. Majiteľom budovy je nezisková organizácia Spoločne za zdravím. Predsedom správnej rady je starosta P. C., preto klientov resocializačného zariadenia s otázkou riešenia ich trvalého pobytu odkazuje na obecný úrad.

Ústavný súd si v rámci dokazovania vyžiadal ďalšie písomné dôkazy od príslušných inštitúcií. Z evidenčných údajov obce Repejov, ako aj Centrálneho registra obyvateľov Slovenskej republiky sa do obce Repejov v mesiaci november 2014 prihlásili na trvalý pobyt:

1. M. M. – od 10. novembra 2014 do 9. decembra 2014,
2. P. B. – od 7. novembra 2014 do 8. decembra 2014,
3. M. P. – od 7. novembra 2014 do 15. decembra 2014,
4. M. T. – od 10. novembra 2014,
5. J. Ž. – od 10. novembra 2014 do 12. decembra 2014,
6. S. Š. – od 10. novembra 2014 do 28. novembra 2014,
7. R. V. – od 13. novembra 2014,
8. P. G. – od 10. novembra 2014 do 2. decembra 2014,
9. T. G. – od 10. novembra 2014 do 2. decembra 2014,
10. M. S. – od 10. novembra 2014 do 26. novembra 2014,

11. Z. S. – od 10. novembra 2014 do 26. novembra 2014,

12. V. K. – od 15. novembra 2014,

13. Z. F. – od 10. novembra 2014 do 27. novembra 2014,

14. P. F. – od 10. novembra 2014 do 27. novembra 2014,

15. M. K. – od 10. novembra 2014 do 26. novembra 2014.

II.

Podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, volieb do orgánov územnej samosprávy a volieb do Európskeho parlamentu.

Podľa čl. 30 ods. 1 ústavy občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov. Cudzinci s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky majú právo voliť a byť volení do orgánov samosprávy obcí a do orgánov samosprávy vyšších územných celkov.

Podľa čl. 30 ods. 3 ústavy volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon.

Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

Podľa čl. 31 ústavy zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

Podľa doterajšej stabilizovanej judikatúry ústavného súdu je podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach ochrana práv zaručených čl. 30 ústavy, t. j. aktívneho a pasívneho volebného práva. Všeobecné volebné právo, ktoré je v tomto článku zaručené,

znamená právo všetkých občanov, ktorí dosiahli istú vekovú hranicu, jednak svojím hlasom spolurozhodovať pri tvorbe zastupiteľských orgánov (aktívne volebné právo) a jednak uchádzať sa o zvolenie za člena niektorého zo zastupiteľských orgánov (pasívne volebné právo). Rovnosť volebného práva znamená zaručenie toho, aby každý z voličov i kandidátov mal rovnaké postavenie (PL. ÚS 110/07, PL. ÚS 6/2011).

Podstatou zákonnosti volieb do orgánov samosprávy obcí je uskutočnenie volieb v súlade so všetkými právnymi predpismi so silou zákona, ktoré sa týkajú volieb do orgánov samosprávy obcí (mutatis mutandis PL. ÚS 34/99, PL. ÚS 18/07, PL. ÚS 82/07, PL. ÚS 6/2011). Zistená nezákonnosť volieb do orgánov samosprávy obcí musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv, ktoré je v konečnom dôsledku porušením ústavného volebného práva a jeho princípov (mutatis mutandis PL. ÚS 21/94, PL. ÚS 18/07, PL. ÚS 82/07, PL. ÚS 6/2011).

Podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže

a) vyhlásiť voľby za neplatné,

b) zrušiť napadnutý výsledok volieb,

c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený,

d) sťažnosť zamietnuť.

Z doterajšej stabilizovanej judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že jeho právomoc zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99, PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 18/07, PL. ÚS 82/07, PL. ÚS 6/2011). Nie každé porušenie volebného zákona vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi.

Sťažovateľ v sťažnosti tvrdí, že voľby do orgánov miestnej samosprávy v obci Repejov boli nezákonné, pretože *„ich výsledok ovplyvnili osoby, ktoré trvalý pobyt v obci Repejov získali len bezprostredne pred voľbami, tieto osoby nemajú k obci žiadny vzťah a väčšina z nich v obci nežila ani nežije“*. Dôvodom podľa neho bolo jednorazovo zvýšiť počet oprávnených voličov.

Poukazuje na to, že jednak ide *„o klientov Resocializačného zariadenia Repejov, ktorí sa počas doby svojho pobytu v Resocializačnom zariadení doteraz nikdy nehlásili na trvalý pobyt v obci, a po skončení ich pobytu v Resocializačnom zariadení obec opustia a viac sa do nej nevracajú, ani v nej nevlastnia žiadne nehnuteľnosti. V druhej skupine sa jedná o osoby, ktoré sa prihlásili k trvalému pobytu v obci niekoľko mesiacov pred konaním volieb do orgánov miestnej samosprávy, hoci v obci vôbec nežijú, nezdržiavajú sa v nej a nemajú k nej žiadny vzťah, ani v nej zväčša nevlastnia žiadne nehnuteľnosti.“*. O voľbe starostu tak nerozhodli obyvatelia, *„ktorí trvale v obci žijú a ktorých sa rozhodovanie obecných orgánov dotýka, ale obyvatelia obce, ktorí sa prihlásili na trvalý pobyt účelovo len z dôvodu, aby mohli ovplyvniť výsledok volieb“*.

Sťažovateľ nespochybňuje volebné právo novo prihlásených občanov, avšak v danom prípade *„správanie týchto osôb smerujúce v období pred voľbami k ich účasti na voľbách nebolo vôbec motivované ich snahou podieľať sa na samospráve obce, a to nielen v momente volebného aktu, ale aj v relatívne dlhšom časovom období po voľbách. Naopak ich cieľom bolo zabezpečiť volebný úspech doterajšieho vedenia obce, ktoré takúto situáciu tolerovalo, nakoľko malo priamy dosah na agendu prihlasovania osôb na trvalý pobyt v obci.“*.

Podľa čl. 64 ústavy základom územnej samosprávy je obec.

Podľa čl. 64a ústavy obec a vyšší územný celok sú samostatné územné samosprávne a správne celky Slovenskej republiky združujúce osoby, ktoré majú na ich území trvalý pobyt.

Podľa čl. 67 ústavy územná samospráva sa uskutočňuje na zhromaždeniach obyvateľov obce, miestnym referendom, referendom na území vyššieho územného celku, orgánmi obce alebo orgánmi vyššieho územného celku. ...

Podľa čl. 69 ods. 1 ústavy orgánmi obce sú

a) obecné zastupiteľstvo,

b) starosta obce.

Podľa čl. 69 ods. 2 ústavy obecné zastupiteľstvo tvoria poslanci obecného zastupiteľstva. Poslancov volia na štvorročné obdobie obyvatelia obce, ktorí majú na jej území trvalý pobyt. ...

Podľa čl. 69 ods. 3 ústavy starostu obce volia obyvatelia obce, ktorí majú na jej území trvalý pobyt, na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním na štvorročné obdobie. ...

Podľa § 1 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obecnom zriadení“) obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky; združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. ...

Podľa § 1 ods. 2 zákona o obecnom zriadení základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov.

Podľa § 3 ods. 1 zákona o obecnom zriadení obyvateľom obce je osoba, ktorá má na území obce trvalý pobyt.

Podľa § 2 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“) právo voliť do orgánov samosprávy obcí majú obyvatelia Slovenskej republiky, ktorí majú v obci trvalý pobyt a najneskôr v deň volieb dovŕšili 18 rokov veku.

Podľa § 3 ods. 1 zákona o hlásení pobytu trvalý pobyt je pobyt občana spravidla v mieste jeho stáleho bydliska na území Slovenskej republiky. Občan má v tom istom čase iba jeden trvalý pobyt.

Podľa § 3 ods. 2 zákona č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a o registri obyvateľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o hlásení pobytu“) trvalý pobyt má občan len v budove alebo jej časti, ktorá je označená súpisným číslom alebo súpisným a orientačným číslom a je určená na bývanie, ubytovanie, alebo na individuálnu rekreáciu, ak tento zákon neustanovuje inak. Za časť budovy sa považuje aj byt.

Podľa § 3 ods. 8 zákona o hlásení pobytu občan je povinný pri hlásení trvalého pobytu predložiť

a) platný občiansky preukaz alebo potvrdenie o občianskom preukaze; ...,

b) platný cestovný doklad Slovenskej republiky alebo osvedčenie o štátnom občianstve Slovenskej republiky, ak nemá občiansky preukaz alebo potvrdenie o občianskom preukaze,

c) doklad o vlastníctve alebo spoluvlastníctve budovy alebo jej časti podľa odseku 2 vydaný podľa osobitného právneho predpisu,

d) písomné potvrdenie o súhlase s prihlásením občana na trvalý pobyt s osvedčeným podpisom vlastníka alebo všetkých spoluvlastníkov budovy alebo jej časti s údajmi podľa § 4 ods. 6 písm. b) a nájomcu, ak je budova alebo jej časť v nájme; toto potvrdenie sa nevyžaduje, ak

1. ide o prihlásenie vlastníka alebo spoluvlastníka,

2. ide o prihlásenie nájomcu, ak má nájomnú zmluvu uzavretú s vlastníkom alebo so všetkými spoluvlastníkmi na neurčitú dobu,

3. ide o prihlásenie manžela alebo nezaopatreného dieťaťa vlastníka, spoluvlastníka alebo nájomcu podľa bodov 1 a 2, alebo ak

4. vlastník alebo všetci spoluvlastníci budovy alebo jej časti a nájomca, ak je budova alebo jej časť v nájme, potvrdia svojím podpisom na prihlasovacom lístku na trvalý pobyt súhlas s prihlásením občana na trvalý pobyt pred zamestnancom ohlasovne.

Ústavný súd už k otázke naplnenia ústavnej a zákonnej podmienky vyplývajúcej z čl. 64a v spojení s čl. 67 a čl. 69 ods. 2 a 3 ústavy a ustanovenia § 1 ods. 2 zákona o obecnom zriadení, podľa ktorého je základnou úlohou obce pri výkone samosprávy starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov, ako aj z ďalších ustanovení ďalších citovaných zákonov zahŕňa požiadavku, aby personálne obsadenie orgánov obce bolo výsledkom vôle fyzických osôb, ktoré majú k obci ako jednotke územnej samosprávy právne relevantný vzťah spočívajúci v trvalom pobyte na jej území. Dôvod definovanej koncepcie tkvie v samotnej podstate samosprávy ako práve spravovať svoje vlastné záležitosti samostatne a v prostredí relatívnej nezávislosti od štátu. Len tie fyzické osoby, ktoré majú trvalý pobyt na území obce, sa môžu plnohodnotne podieľať na spravovaní samosprávnych záležitostí, pretože predovšetkým na tieto osoby bude mať výkon samosprávy ako časti verejnej moci dopad spočívajúci v konkrétnych právnych následkoch (PL. ÚS 6/2011).

Ústavný súd už vyslovil názor, podľa ktorého trvalý pobyt v obci ako ústavná a zákonná podmienka výkonu aktívneho volebného práva (ale i pasívneho volebného práva) pre voľby do obecného zastupiteľstva a voľby starostu obce nie je v právnej úprave ustanovená samoúčelne. Sleduje totiž legitímny cieľ, aby orgány samosprávy obce mali právo voliť len obyvatelia obce, t. j. tí, ktorí v obci trvale žijú, a teda tvoria (relatívne) trvalú súčasť územného spoločenstva osôb, ktoré si prostredníctvom volieb do orgánov samosprávy obcí volí svojich zástupcov na ten účel, aby im zverilo na obdobie štyroch rokov podstatný rozsah svojho práva na výkon územnej samosprávy (PL. ÚS 110/07 a PL. ÚS 6/2011).

V rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 110/07 ústavný súd už ustálil, že na splnenie už formulovaných podmienok výkonu samosprávy nestačí administratívny záznam v evidencii

obyvateľov, ale dôležitý je skutočný úmysel osoby trvalo sa zdržiavať na území obce a svojimi aktivitami sa podieľať na spravovaní obecných záležitostí.

Za naplnenie tejto podmienky nemožno považovať krátkodobú zmenu v evidencii prihlásených osôb bez dôsledného splnenia aj ďalších administratívnych úkonov s trvalým pobytom spojených (napr. zmena dokladu totožnosti, cestovných dokladov, oznámenie zmeny trvalého pobytu príslušnej zdravotnej poisťovni a ďalšie).

V tomto koncepte sa ústavný súd zameral na preskúmanie, či viacerí z občanov, na ktorých poukazuje sťažovateľ, sa na trvalý pobyt v obci prihlásili len formálne alebo majú skutočný záujem v obci žiť a chcieť sa podieľať aj na spravovaní záležitostí obce, či už vlastnou kandidatúrou, alebo prostredníctvom volených zástupcov.

Zo zápisnice okrskovej volebnej komisie o hlasovaní do obecného zastupiteľstva a voľbách starostu obce Repejov a údajov o definitívnych výsledkoch podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky vyplýva, že do zoznamu voličov bolo celkovo zapísaných 129 voličov. Pre voľby starostu obce bolo odovzdaných 93 platných hlasov. Z toho pre kandidáta na starostu P. C. (odporcu) bolo odovzdaných 43 hlasov, pre kandidáta na starostu P. C. (sťažovateľa) bolo odovzdaných 34 hlasov a pre kandidáta na starostu Ľ. F. 16 hlasov.

Vykonaným dokazovaním bolo v konaní pred ústavným súdom preukázané, že v období menej ako jedného mesiaca pred konaním volieb sa na trvalý pobyt v obci prihlásilo 15 osôb, ktorých mená sú uvedené na strane 10 a 11 tohto nálezu.

Z uvedeného počtu 15 osôb sa tesne po ukončení volieb odhlásilo z trvalého pobytu 13 osôb.

Z uvedeného počtu 15 osôb, ktoré sa na trvalý pobyt prihlásili tesne pred voľbami a krátko po ich skončení sa z trvalého pobytu odhlásili, bolo 7 takých, ktoré sa na trvalý pobyt prihlásili v budove resocializačného zariadenia. Dve osoby sa prihlásili na trvalý pobyt do domu starostu – odporcu – a šesť osôb sa na trvalý pobyt prihlásilo do podnájmov.

V oblasti sociálnej kurately vyvíja v obci aktivity nezisková organizácia *„Spoločne za zdravím“*. V obci vlastní budovu, v ktorej sídli resocializačné zariadenie. Klienti sú do zariadenia umiestňovaní na základe zmluvy o časovo limitovanom pobyte. V prípade, že požiadajú o prihlásenie na trvalý pobyt v tomto zariadení, musia splniť všetky zákonné podmienky podľa zákona o hlásení pobytu. Podľa § 8 písm. d) uvedeného zákona sú povinní predložiť písomné potvrdenie o súhlase s prihlásením na trvalý pobyt s osvedčeným podpisom vlastníka alebo všetkých spoluvlastníkov budovy. V danom prípade súhlas vydáva vlastník budovy, ktorým je nezisková organizácia Spoločne za zdravím. Predsedom správnej rady n. o. *„Spoločne za zdravím“* je odporca.

Zo svedeckej výpovede svedka J. Ž. vyplýva, že sám odporca mu možnosť prihlásenia na trvalý pobyt v obci navrhol. A bol to odporca, ktorý mu po mesiaci trvalý pobyt aj zrušil.

O účelovom prihlásení sa najmenej trinástich osôb na trvalý pobyt nesvedčí len krátka doba, počas ktorej trvalý pobyt *„trval“*, ale aj skutočnosť, že tieto osoby si po zmene trvalého bydliska nemenili ani doklad o totožnosti, a preto sa vo volebnej miestnosti preukazovali len *„potvrdením o trvalom pobyte“*, ktoré im vydal odporca.

Pri uvedenom postoji k svojmu *„trvalému pobytu“* nemožno predpokladať ich skutočný záujem stať sa trvale súčasťou obyvateľstva obce a ovplyvňovať jej chod.

V svedeckých výpovediach niektorí svedkovia tvrdili, že mali záujem natrvalo sa usadiť v obci, pričom uviedli dôvody ako *„jednomesačný rozchod s priateľom“* alebo snahu predať byt v inej obci a usadiť sa v Repejove, pričom *„snaha“* bola vyčerpaná odstúpením jediného záujemcu. Tieto dôvody sa javia ako účelové a nepravdepodobné. Ak by skutočne tieto rodinné dôvody viedli svedkov k potrebe na čas zmeniť svoje bydlisko, mohli na to využiť inštitút prechodného pobytu podľa ustanovenia § 8 zákona o hlásení pobytu.

Ústavný súd už na obdobnú situáciu reagoval vo svojom rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 6/2011, podľa ktorého skutočnosť prihlasovania sa na trvalý pobyt tesne pred voľbami sama osebe nemôže viesť k záveru o konaní, ktoré by bolo v rozpore s účelom a zmyslom volieb, a tak by sa dostávalo do priameho rozporu s ústavou. Prihlásenie sa na

trvalý pobyt iba s cieľom ovplyvniť výsledky volieb bez inej relevantnej motivácie totiž nemôže spochybniť legalitu, ale ani legitimitu volieb. Význam pre založenie právomoci ústavného súdu podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde však táto skutočnosť nadobúda vtedy, ak v konaní podľa čl. 129 ods. 2 ústavy vyjde najavo, že vo formálnom právnom úkone prihlásenia sa na trvalý pobyt v obci s cieľom ovplyvniť volebný výsledok absentovala materiálna stránka reprezentovaná úmyslom trvalo sa zdržiavať v obci tak, ako to vyžaduje § 3 ods. 1 zákona o hlásení pobytu.

Ústavný súd na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že tvrdenie sťažovateľa o súvislosti jednorazového nárastu počtu obyvateľov, ktorí sa prihlásili na trvalý pobyt do obce iba niekoľko dní pred konaním volieb (15), a výsledkami volieb starostu, keď medzi víťazným odporcom (43) a sťažovateľom (34) bol rozdiel 9 hlasov, je dôvodné. Takýto stav mohol podstatne za tejto situácie ovplyvniť výsledky volieb starostu obce.

Ústavný súd, hodnotiac vykonané dôkazy, dospel k záveru, že voľby konané 15. novembra 2014 v obci Repejov neprebehli v súlade s ústavnoprávne regulovanou koncepciou, ktorá vytvára právne postavenie osobného základu územnej samosprávy, a to najmä z dôvodu, že skupina voličov, ktorá bola spôsobilá ovplyvniť výsledky volieb starostu, nemala reálny záujem stať sa trvalou súčasťou územného spoločenstva osôb, ktoré si prostredníctvom volieb do orgánov samosprávy obcí volí svojich zástupcov na ten účel, aby im zverilo na obdobie štyroch rokov podstatný rozsah svojho práva na výkon územnej samosprávy. Akceptovaním výsledkov volieb, ktoré v obci prebehli 15. novembra 2014, by sa potvrdil stav, keď obsadená funkcia starostu neodráža vôľu tých voličov, ktorých úmyslom je trvalo sa zdržiavať na území obce, a tým aj podliehať verejno-mocenskému pôsobeniu zvolených orgánov územnej samosprávy v obci (m. m. PL. ÚS 6/2014).

Vychádzajúc zo všetkých uvedených skutočností, ústavný súd vyhlásil voľby starostu konané v obci 15. novembra 2014 za neplatné. Proces tvorby voličskej základne v obci ústavný súd považuje za účelový a špekulatívny, vykazujúci dokonca pri hľadaní paralely v odvetví súkromného práva zjavné črty obchádzania zákona, ktoré je postavené z pohľadu

posudzovania platnosti právnych úkonov na roveň s nezákonným konaním (§ 39 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov). Navyše, ako už ústavný súd zdôraznil, toto konanie i postup je v rozpore s ústavnou koncepciou územnej samosprávy a tvorby jej orgánov, a tak aj bez potreby presnej kvantifikácie relevantných skutkových zistení na výsledky volieb zakladá záver o takej vadnosti volieb, ktorá nie je ústavne akceptovateľná (m. m. PL. ÚS 6/2011).

Podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania zo svojho. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Zo znenia citovaných ustanovení vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o uložení povinnosti niektorému z účastníkov konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy, v prípadoch, keď to možno vzhľadom na výsledok konania a okolnosti posudzovaného prípadu považovať za odôvodnené.

V danom prípade nebolo ústavným súdom zistené porušenie zákonnosti a ústavnosti volieb starostu obce zavinené subjektom, ktorému mala byť podľa návrhu sťažovateľa povinnosť nahradiť trovy konania uložená.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd nerozhodol o priznaní náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľovi aj napriek tomu, že bol v konaní úspešný.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. februára 2015